

บทที่ ๖

สิทธิของบุตร

บุตรจะมีสิทธิเพียงใดขึ้นอยู่กับชนิดของบุตร บุตรที่ชอบด้วยกฎหมายและบุตรที่ถูกทำให้เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย มีสิทธิเหมือนกันทุกประการส่วนบุตรที่รับรองแล้ว ส่วนใหญ่บัญญัติให้มีสิทธิเพียงบางประการต่อบิตามารดาผู้รับรอง ไม่เท่าเทียมกันกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย อย่างไรก็ตามยังมีบุตรอีกชนิดหนึ่งคือบุตรที่ศาลได้แสดงความเป็นบิดา บุตรชนิดนี้ส่วนใหญ่จะได้รับเฉพาะค่าเลี้ยงชีพ มีสิทธิมากกว่าบุตรที่ไม่ได้รับรองหรือไม่อาจรับรองได้เล็กน้อย ดังจะได้อธิบายโดยละเอียดดังต่อไปนี้

อนึ่ง เรื่องสิทธิของบุตรตามหัวข้อนี้ผู้เขียนจะเลือกกล่าวถึงเฉพาะสิทธิที่สำคัญเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของเด็กซึ่งเป็นปัญหาถกเถียงกันมาก ได้แก่ สิทธิในการใช้นามสกุลของบิดามารดา สิทธิในการได้รับการอุปการะเลี้ยงดู และสิทธิในการรับมรดก อันเป็นสิทธิขั้นมูลฐานที่เด็กควรจะได้รับ

๖.๑ สิทธิของบุตรชอบด้วยกฎหมายและเด็กที่ถูกทำให้เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย มีดังต่อไปนี้

๖.๑.๑ สิทธิในการใช้นามสกุลของบิดามารดา

กฎหมายของทุกประเทศบัญญัติให้บุตรชอบด้วยกฎหมายและเด็กที่ถูกทำให้เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิใช้นามสกุลของบิดามารดา แต่เฉพาะกฎหมายจีนนั้นยังมีกรณีที่บุตรดังกล่าวอาจใช้นามสกุลของมารดาได้ ได้แก่ กรณีที่สามีทำการสมรสโดยไปอยู่บ้านของภริยา หรือกรณีที่มีการตกลงกันให้ใช้นามสกุลของภริยา^(๑)

---

(๑) ประมวลกฎหมายแพ่งจีน มาตรา ๑๐๕๔ "เด็กถือสิทธิใช้นามสกุลของบิดา ถ้าสามีได้ทำการสมรสโดยใช้ นามสกุลของภรรยา เด็กถือสิทธิใช้นามสกุลของมารดา แต่ถ้ามมีการตกลงเป็นอย่างอื่น ให้เป็นไปตามข้อตกลงนั้น."

ประมวลกฎหมายแพ่งฟิลิปปินส์ มาตรา ๒๖๔ "บุตรชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิ (๑) ใช้นามสกุลของบิดาและมารดา"

ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น มาตรา ๑๙๐ "บุตรชอบด้วยกฎหมายถือสิทธิใช้นามสกุลของบิดาและมารดาได้, อย่างไรก็ตามก่อนเด็กเกิดบิดามารดาได้หย่ากัน เด็กจะถือสิทธิใช้นามสกุลของบิดามารดาในขณะที่ทำการหย่า"

ประมวลกฎหมายแพ่งเกาหลี มาตรา ๑๘๑(๑) "เด็กจะถือสิทธิใช้นามสกุลของบิดาและนามสกุลเดิมและจะได้มีการจดทะเบียนในทะเบียนครอบครัวของบิดา"

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๓๓ "บุตรชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิใช้นามสกุลและรับมรดกได้"

ประมวลกฎหมายแพ่งสวีเดน มาตรา ๒๖๐ "บุตรชอบด้วยกฎหมายถือสิทธิใช้นามสกุลของบิดาและได้รับสิทธิในฐานะเป็นพลเมืองตามสัญชาติของบิดา"

ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา ๑๖๑๑ "เด็กได้รับนามสกุลของบิดา"

ประมวลกฎหมายแพ่งอิตาลี ไม่มีบทบัญญัติไว้แต่บัญญัติไว้ในกฎหมายพิเศษ เช่นเดียวกับฝรั่งเศส

๖.๑.๒ สิทธิในอันจะได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดู
 กฎหมายของประเทศบัญญัติให้บุตรชอบด้วยกฎหมายและเด็กที่ถูกทำให้
 เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากบิดามารดา (๒)

(๑) Dalloz, Pett Dictionnaire de Droit, Paris Librairie
 Dalloz : 1951. Nom-PrèNom. (Decr, 6 fruet. anII; L. II germ,
 anXI, 23 Mars 1882, 2 juil 1923, 3 aur 1950 (Petit.C Civ)p.881

(๒) ประมวลกฎหมายแพ่งฟิลิปปินส์ มาตรา ๒๖๔ " บุตรชอบด้วยกฎหมาย
 มีสิทธิ (๒) ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากบิดาและบุพการีของบิดา "

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๓๖ "บิดามารดาจำต้อง
 อุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษิตามสมควรแก่บุตรในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์
 บิดามารดาจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วแต่เฉพาะ
 ผู้ทุพพลภาพและหาเลี้ยงตนเองมิได้

ประมวลกฎหมายแพ่งจีน มาตรา ๑๔๔ "บิดามารดามีสิทธิและหน้าที่
 ที่จะคุ้มครอง, ให้การศึกษาและอุปการะเลี้ยงดูบุตรผู้เยาว์"

ประมวลกฎหมายแพ่งเกาหลี มาตรา ๑๕๗ "หัวหน้าครอบครัวผู้ภักดิ์จะมี
 หน้าที่อุปการะเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวของเขา"

ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น มาตรา ๘๑๖ "ผู้สืบสายโลหิตโดยตรงและ
 พี่น้องมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน"

ประมวลกฎหมายแพ่งสวีต มาตรา ๒๗๒ บิดาและมารดามีหน้าที่ต้อง
 รับการะเลี้ยงดูและให้การศึกษิตามสมควรแก่บุตรของเขาตามระบบทรัพย์สินระหว่าง
 สามีภริยาที่เขาเลือก"

คำว่าอุปการะเลี้ยงดูนั้น กฎหมายของบางประเทศเขียนไว้เป็นรายละเอียดว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง เช่นฟิลิปปินส์^(๓) กำหนดให้การอุปการะเลี้ยงดูได้แก่ ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม การรักษาพยาบาล การศึกษา แด่บางประเทศเขียนไว้ลอย ๆ เช่นไทย อย่างไรก็ตามไม่ว่าประเทศใดจะมีวิสัยทัศน์กฎหมายอย่างไร การอุปการะเลี้ยงดูก็คือการที่บิดามารดาจะต้องให้สิ่งซึ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตของเด็กตามฐานะของเด็กและบิดามารดานั่นเอง

(๒)

ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา ๑๖๐๑ "ญาติที่มีความสัมพันธ์ในทางสายตรง มีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน"

ประมวลกฎหมายแพ่งอิตาลี มาตรา ๔๓๓ "บุคคลต่อไปนี้มีหน้าที่ต้องให้การอุปการะเลี้ยงดู (๒) บุตรชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทำให้ชอบด้วยกฎหมาย ถ้าไม่มีได้แก่ผู้สืบสันดานชั้นไกลที่สุด"

ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา ๒๐๓ "ชายหญิงที่สมรสกัน ย่อมมีหน้าที่ต้องเลี้ยงดู อุปการะ อุปถัมภ์บุตรของตนเพียงโดยเหตุที่ได้สมรสกันนั้น"

(๓) ประมวลกฎหมายแพ่งฟิลิปปินส์ มาตรา ๒๔๐ "การอุปการะเลี้ยงดูคือทุกอย่างซึ่งรวมทั้งที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาล เครื่องนุ่งห่ม ตามฐานะในทางสังคมของครอบครัว"

ถ้าอุปการะเลี้ยงดูรวมถึงการให้การศึกษาแก่บุคคลผู้มีสิทธิได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูจนกว่าจะจบการศึกษา หรือได้ฝึกงานสำหรับประกอบอาชีพบางอย่าง แม่ภายหลังจะได้บรรลุนิติภาวะแล้ว

๖. ๑๒. ๑ เงื่อนไขในการให้ความอุปการะเลี้ยงดู

โดยหลักบิตามารดาจะต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตร เฉพาะกรณีที่บุตร เป็นคนที่ไม่มีความสามารถเลี้ยงดูตนเองได้เท่านั้น (๔)

(๔) ประมวลกฎหมายแพ่งเกาหลี ๑๙๑๕ "บุคคลผู้ซึ่งมีหน้าที่ต้องให้การอุปการะเลี้ยงดูจะทำการตามหน้าที่เฉพาะกรณีที่บุคคลผู้ซึ่งมีสิทธิได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดู ไม่มีความสามารถจะเลี้ยงดูตนเอง โดยเงินหรือแรงงานของเขา"

ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา ๑๖๐๒ "เฉพาะบุคคลผู้ซึ่งไม่สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ มีสิทธิได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดู ผู้เยาว์ซึ่งไม่ได้สมรสแล้วจะมีทรัพย์สิน อาจเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูจากบิดามารดาได้ ถ้ายายได้จากทรัพย์สินและรายได้จากการงานของเขา ไม่พอเพียงต่อการเลี้ยงดูตนเอง"

คำพิพากษาศาลฎีกาฟิลิปปินส์คดี *Jocson.V. Empire Insurance Co;* G.R.L. 10792, Apr 30, 1958

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๙๔ "บุคคลซึ่งมีสิทธิเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูต้อง เป็นบุคคลผู้ไร้ทรัพย์สินและไม่สามารถหาเลี้ยงตนเองได้"

คำพิพากษาศาลฎีกา ๑๓๙๓/๒๔๙๕ บุตรมีทรัพย์สินซึ่งอาจนำไปหารายได้ ได้เกินจำนวนเงินที่จะนำมาใช้ในการอุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษา วินิจฉัยว่าจะฟ้องเอาค่าอุปการะเลี้ยงดูจากบิดาไม่ได้

ประมวลกฎหมายแพ่งอิตาลี มาตรา ๔๓๔ "ค่าอุปการะเลี้ยงดูอาจจะเรียกร้องได้ เฉพาะบุคคลผู้ซึ่งต้องการและไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูตนเองได้"

ประมวลกฎหมายแพ่งจีน มาตรา ๑๑๑๗ "บุคคลผู้ซึ่งจะได้อุปการะเลี้ยงดูจำกัด เฉพาะผู้ซึ่งไม่ได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูในทางอื่น และเป็นคนไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูตนเองได้"

ยกเว้นเงิน^(๕) ถ้าเป็นบุพการีโดยตรงแล้วแม้จะมีความสามารถเลี้ยงดูตนเองได้ ก็ยังอาจเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูได้ สำหรับญี่ปุ่นและฝรั่งเศสไม่มีบทบัญญัติ เจื่อนไซดังกล่าวไว้ ดังนั้นแม้จะสามารถเลี้ยงดูตนเองได้ บุตรก็อาจเรียก ค่าอุปการะเลี้ยงดูจากบิดามารดาได้

๖.๑.๒.๒ ระยะเวลาที่ให้ค่าอุปการะเลี้ยงดู

กฎหมายของประเทศต่าง ๆ กำหนดดังนี้

(๑) ถือเอาความไม่สามารถในการเลี้ยงดูตนเองเป็นเกณฑ์ ครอบงำที่ยังไม่สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ ก็ยังคงได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูอยู่ ดังนั้นกฎหมายจึงไม่มีบัญญัติระยะเวลาที่บิดามารดาต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรไว้ ได้แก่ เกาหลี ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ สวิต ฝรั่งเศส อิตาลี จีน

(๒) บิดามารดาต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรผู้เยาว์ตลอดเวลาที่ยัง เป็นผู้เยาว์ และไม่มีทรัพย์สินจะเลี้ยงดูตนเองได้ ในกรณีที่บรรลุนิติภาวะแล้ว และทุพพลภาพหาเลี้ยงตนเองไม่ได้ บิดามารดาต้องให้การอุปการะเลี้ยงดู ตลอดเวลาเช่นกัน ได้แก่ ไทย^(๖)

(๕) ประมวลกฎหมายแพ่งจีน มาตรา ๑๑๑๖

(๖) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๔๔(๒) "ในการ กำหนดค่าอุปการะเลี้ยงดู ให้พิเคราะห์ถึงพฤติการณ์แห่งเรื่องตลอดถึงรายได้ และฐานะของบุตร"

คำพิพากษาศาลฎีกา ๓๐๓/๒๕๔๘ การที่มารดาสมัครเลี้ยงดูบุตรไม่ได้แปลว่า มารดาต้องออกค่าอุปการะเลี้ยงดูโดยลำพัง เมื่อบิดามีฐานะดีกว่าและมีรายได้ มากกว่ามารดา ก็ชอบที่จะเรียกเอาค่าอุปการะเลี้ยงดูจากบิดาได้

๖.๑๒๐.๓ จำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดู

ทุกประเทศไม่ว่าจะเกณฑ์จำนวนที่แน่นอนไว้ โดยหลักแล้วค่าอุปการะเลี้ยงดูจะขึ้นอยู่กับฐานะของเด็กและความสามารถตามฐานะของบิดามารดา (๗)

(๖)

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ศาสตราจารย์, คำบรรยายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัวมรดก พุทธศักราช ๒๕๐๕ พิมพ์โดยสำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า ๕๐๕

สะอาด นาวิเจริญ ศาสตราจารย์, คำบรรยายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัว (โรงพิมพ์การพิมพ์ธนบุรี พิมพ์ครั้งที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๐๕) หน้า ๕๖๘

(๗) ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมาตรา ๑๖๑๐ "จำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูที่จะต้องชำระวัดตามฐานะของผู้ที่ต้องการค่าอุปการะเลี้ยงดู

ค่าอุปการะเลี้ยงดูรวมถึงสิ่งที่จำเป็นแก่ชีวิตทั้งหมด รวมถึงความต้องการ การศึกษาของบุคคล ค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียน การเตรียมตัวสำหรับทำงาน"

ประมวลกฎหมายแพ่งฟิลิปปินส์ มาตรา ๒๙๖ "จำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูในกรณีที่กล่าวไว้ทั้ง ๕ ในมาตรา ๒๙๑ เป็นสัดส่วนกับทรัพย์สินหรือความร่ำรวยของผู้ให้และความจำเป็นของผู้รับ

Panuncio V. Sula, 34 O.G. No.80 p.1291

ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น มาตรา ๘๑๕ "ถ้าไม่มีสัญญาหรือความเป็นไปได้ระหว่างกัน เกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดูเท่าเทียมและวิธีกำหนดค่าอุปการะเลี้ยงดู ศาลครอบครัวจะเป็นผู้กำหนดโดยพิจารณาถึงความต้องการของผู้มีสิทธิได้ค่าอุปการะเลี้ยงดู และความสามารถในทางการเงินของผู้มีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ทั้งหมด

(๗) ประมวลกฎหมายแพ่งเกาหลี มาตรา ๔๗๖ "ถ้าไม่มีสัญญา
ระหว่างกัน เกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดูเท่าที่สมและวิธีกำหนดค่าอุปการะเลี้ยง
ดู ถ้ากรณีที่เกี่ยวข้องของรองขอ ศาลอาจจะกำหนดโดยพิจารณาจากความ
เป็นอยู่ของผู้มีสิทธิได้ค่าอุปการะเลี้ยงดู และกำลังเงินของผู้มีหน้าที่อุปการะ
เลี้ยงดูและสิ่งแวดล้อมทั้งหมด"

ประมวลกฎหมายแพ่งจีน มาตรา ๑๑๑๔ "จำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดู
อาจกำหนดตามความต้องการของผู้มีสิทธิเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูและตาม
ความร่ำรวยและฐานะทางสังคมของบุคคลผู้ซึ่งผูกพันที่จะต้องอุปการะ
เลี้ยงดู"

ประมวลกฎหมายแพ่งสวีต มาตรา ๓๒๘ "คำสั่งกับจำนวนเงินที่ต้อง
รับผิดชอบของเขาคือคำสั่งเกี่ยวกับสิทธิที่ผู้อ้างสิทธิสามารถเรียกร้องได้
พอเพียงในการอุปการะเลี้ยงดู และในขณะเดียวกันก็ต้องเป็นสัดส่วนกับ
ความร่ำรวยของผู้ให้การอุปการะเลี้ยงดู"

ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา ๒๐๘ "ค่าอุปการะเลี้ยงดูจะ
ให้เท่าที่อยู่ในอัตราส่วนของความจำเป็นของผู้เรียกร้องกับทรัพย์สินของผู้มี
หน้าที่ให้"

ประมวลกฎหมายแพ่งอิตาลี มาตรา ๔๓๘ "ค่าอุปการะเลี้ยงดู
จะต้องให้ เป็นสัดส่วนกับความต้องการของบุคคลผู้ร้องขอและฐานะการเงิน
ของบุคคลผู้ต้องให้ แต่กระนั้นค่าอุปการะเลี้ยงดูจะไม่มากไปกว่าความจำเป็น
ในการดำรงชีวิตของบุคคลผู้รับค่าอุปการะเลี้ยงดู เมื่อพิจารณาตาม
ฐานะในทางสังคม ของเขา

อย่างไรก็ตามมีหลายประเทศที่บัญญัติไว้ชัดเจนว่า ถ้าบิดามารดาไม่สามารถชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูได้ ก็ไม่มีหน้าที่ที่จะอุปการะเลี้ยงดูบุตรอีกต่อไป ได้แก่ จีน ฟิลิปปินส์^(๘) ยกเวนเยอรมัน^(๙) ที่บังคับให้บิดามารดาต้องอุปการะเลี้ยงดูเด็กจากทรัพย์สินของเขา เป็นสัดส่วนกับค่าอุปการะเลี้ยงดูเด็ก สำหรับฝรั่งเศส ถ้าไม่มีเงินต้องให้ศาลอนุญาตผู้มีสิทธิได้ค่าอุปการะเลี้ยงดูมาอยู่ในบ้านได้^(๑๐)

(๘) ประมวลกฎหมายแพ่งจีน มาตรา ๑๑๘ "บุคคลผู้ซึ่งไม่อาจจะอุปการะเลี้ยงดูตนเองต่อไป ถ้าเขามีหนี้ต้องอุปการะเลี้ยงดูบุคคลอื่น จะได้รับยกเว้นจากหนี้การอุปการะเลี้ยงดูนั้น"

ประมวลกฎหมายแพ่งฟิลิปปินส์ มาตรา ๓๐๓ "หนี้ซึ่งจะต้องให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูจะสิ้นสุดลง (๒) เมื่อทรัพย์สินของลูกหนี้ได้ลดลงถึงจุดซึ่งเขาไม่สามารถจะให้การอุปการะเลี้ยงดูได้ โดยไม่กระทบกระเทือนต่อความต้องการของตนเองหรือครอบครัว"

(๙) ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา ๑๖๐๓ "บุคคลผู้ซึ่งมีหนี้อื่น ๆ ไม่สามารถชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูได้ โดยไม่ เป็นภัยต่อการเลี้ยงดูตนเองตามฐานะ คือคนที่ไม่มีหนี้จะต้องอุปการะเลี้ยงดู"

ถ้าบิดามารดาอยู่ในฐานะดังกล่าว เขาก็จะมีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรผู้เยาว์ซึ่งไม่ได้ทำการสมรสให้ทรัพย์สินทุกอย่างของเขา เป็นสัดส่วนเท่า ๆ กันระหว่าง เขากับค่าอุปการะเลี้ยงดูเด็ก"

(๑๐) ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา ๒๑๐ "ถ้าบุคคลมีหน้าที่ต้องให้ค่าอุปการะเลี้ยงดู สามารถพิสูจน์ได้ว่า ตนไม่สามารถจ่ายค่าเลี้ยงดูเป็นเงิน เมื่อศาลเห็นสมควร อาจสั่งให้บุคคลนั้นรับผู้ซึ่งตนจะต้องให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูไว้ในที่อยู่อาศัยของตนได้"

สำหรับไทยนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๙๕ บัญญัติไว้ว่า "บุคคลไม่จำต้องอุปการะเลี้ยงดูผู้อื่น เมื่อตนมีหนี้ไม่สามารถจะอุปการะเลี้ยงดูได้ โดยไม่เป็นภัยต่อการเลี้ยงดูตนเองตามสมควรแก่ฐานะ" มีผู้เห็นต่างกันไป ๒ พวกคือ

พวกที่ ๑ เห็นว่า บิดามารดาตาม มาตรา ๑๕๙๖ ไม่จำต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตร (๑๑)

พวกที่ ๒ เห็นว่า มาตราที่มีความหมายถึง เฉพาะความรับผิดชอบเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดูเพราะอยู่ในหมวดว่าด้วยค่าอุปการะเลี้ยงดู ฉะนั้นแม้บิดามารดาหรือบุตรจะตกอยู่ในฐานะตามมาตรา ๑๕๙๕ ก็ยังคงต้องอุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน (๑๒)

ข้าพเจ้ามีความเห็นตามพวกที่ ๒ เพราะกรณีบุตรชอบด้วยกฎหมายส่วนใหญ่บุตรอยู่กับบิดามารดา ถ้าบิดามารดายากจนลงไม่อาจอุปการะเลี้ยงดูบุตรได้ ถ้าให้นำมาตรา ๑๕๙๖ มาใช้ในกรณีเช่นนี้ จะทำให้บุตรขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู

ค่าอุปการะเลี้ยงดูอาจเปลี่ยนแปลงได้ภายหลัง ถ้าฐานะของผู้ให้หรือผู้รับได้เปลี่ยนแปลงไป (๑๓)

(๑๑) ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, เรื่องเดิม, หน้า ๔๐๔

(๑๒) สะอาด นาวิเจริญ, เรื่องเดิม, หน้า ๔๗๑

(๑๓) ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น มาตรา ๘๘๐ "ถ้าภายหลังที่ข้อตกลงได้ปฏิบัติแล้วหรือได้มีคำพิพากษาให้บุคคลผู้ซึ่งมีหน้าที่ให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูหรือกำหนดจำนวนและวิธีให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูแล้วและได้มีความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ได้เกิดขึ้น ศาลครอบครัวจะเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาหรือคำพิพากษา"

(๑๓)

ประมวลกฎหมายแพ่งฟิลิปปินส์มาตรา ๒๔๗ "ค่าอุปการะเลี้ยงดูตั้งกล่าวในมาตราก่อน ๆ อาจลดลงหรือเพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วน การลดลงหรือเพิ่มขึ้นของความต้อการของผู้มีสิทธิรับค่าอุปการะเลี้ยงดูและทรัพย์สินของผู้มีหน้าที่ให้การอุปการะเลี้ยงดู"

Gorayeb. V. Hashim, 47 Phil 87 ของฟิลิปปินส์ตัดสินว่าค่าอุปการะเลี้ยงดูซึ่งศาลมีคำพิพากษากำหนดไว้ อาจเปลี่ยนแปลงได้

ประมวลกฎหมายแพ่งจีน มาตรา ๑๑๒๑ "ทั้งฝ่ายที่ร้องขอและฝ่ายที่ต้องชำระค่าอุปการะเลี้ยงดู การกำหนดค่าอุปการะเลี้ยงดูขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป"

ประมวลกฎหมายแพ่งสวีต มาตรา ๓๒๔ ดู (๖)

ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมาตรา ๑๖๑๕ n "ถ้าค่าอุปการะเลี้ยงดูที่กำหนดไว้มากกว่าจำนวนที่บิดาจะพึงชำระให้แก่เด็ก เขาอาจจะร้องขอให้ลดค่าอุปการะเลี้ยงดูลงโดยไม่ต้องคำนึงถึงบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดค่าอุปการะเลี้ยงดู สิ่งแวดล้อมชั่วคราวไม่อาจทำให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูลดลงได้ ให้นำมาตรา ๑๖๑๒(๑) วรรค ๒ มาใช้ในกรณีดังกล่าว"

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๕๕๖ "เมื่อผู้มีส่วนได้เสียแสดงได้ว่าพฤติการณ์รายได้หรือฐานะของบุตร ณีได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลจะสั่งให้เพิกถอน ลด เพิ่ม หรือกลับค่าอุปการะเลี้ยงดูอีกก็ได้แล้วแต่กรณี"

ประมวลกฎหมายแพ่งเกาหลี มาตรา ๘๗๘ "ถ้าภายหลังข้อตกลงได้ปฏิบัติแล้วหรือศาลได้มีคำพิพากษาให้ผู้มีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูชำระค่าอุปการะเลี้ยงดู หรือผู้ที่มีสิทธิรับค่าอุปการะเลี้ยงดูได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูหรือจำนวนและวิธีการอุปการะเลี้ยงดู หรือมีความเปลี่ยนแปลงใด ๆ เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อม โดยคำขอของบุตร ณี ศาลอาจเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงข้อตกลงหรือคำพิพากษานั้น"

คำอุปการะเลี้ยงดูให้ชำระเป็นเงิน และชำระเป็นครั้งคราวตามที่กำหนด ไคแก่ เยอรมัน ไทย ฟิลิปปินส์ อิตาลี ฝรั่งเศส (๑๔)

(๑๓)

ประมวลกฎหมายแพ่งอิตาลี มาตรา ๔๔๐ "ถ้าภายหลังคำอุปการะเลี้ยงดูได้ชำระแล้วมีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับฐานะในทางการเงินของบุคคลผู้ให้หรือผู้รับคำอุปการะเลี้ยงดู ศาลจะลดหรือเพิ่มคำอุปการะเลี้ยงดูตามสิ่งแวดล้อม คำอุปการะเลี้ยงดูอาจลดลงเพราะความประพฤติไม่เรียบร้อยของผู้รับ"

ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา ๒๐๙ "เมื่อผู้ซึ่งเป็นผู้ให้การอุปการะเลี้ยงดูแก่ผู้รับการอุปการะเลี้ยงดูได้เปลี่ยนแปลงสถานะการณืไป เช่น ฝ่ายหนึ่งไม่สามารถให้ได้อีกฝ่ายไม่มีความจำเป็นได้รับทั้งหมดหรือบางส่วน อาจมีการร้องขอให้เพิ่มหรือลดได้"

(๑๔) ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา ๑๖๑๒ วรรค ๑ "คำอุปการะเลี้ยงดูต้องจ่ายเป็นเงิน"

วรรค ๓ การจ่ายเงินต้องจ่ายล่วงหน้าเป็นรายเดือน; บุคคลผู้ผูกพันต้องชำระคำอุปการะเลี้ยงดูเป็นหนี้เต็มเดือน แม้บุคคลผู้มีสิทธิรับคำอุปการะเลี้ยงดูได้ตายภายในเดือนนั้น

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๕๙๒ คำอุปการะเลี้ยงดูนั้น ให้ชำระเป็นเงินเป็นครั้งคราวตามที่กำหนด แต่ถ้ามีเหตุพิเศษจะตกลงกันเอง หรือจะร้องต่อศาลขอชำระด้วยวิธีอื่นก็ได้"

ประมวลกฎหมายแพ่งฟิลิปปินส์ มาตรา ๒๔๘ วรรค ๒ "การชำระเงินจะต้องชำระล่วงหน้าเป็นรายเดือน"

ยกเว้น จีน เกาหลี สวิส ญี่ปุ่น ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ อย่างไรก็ตาม ค่าอุปการะเลี้ยงดูอาจตกลงกันชำระโดยวิธีอื่นได้ เช่น ฟลิปปีนส์ มีวิธีให้บุคคลผู้มีสิทธิได้ค่าอุปการะเลี้ยงดูไปรับการอุปการะเลี้ยงดูในบ้านของผู้มีหน้าที่ให้การอุปการะเลี้ยงดูก็ได้ ได้แก่ ฟลิปปีนส์ ไทย เยอรมัน ฝรั่งเศส (๑๔)

(๑๔)

ประมวลกฎหมายแพ่งอิตาลี มาตรา ๔๔๓ "บุคคลผู้ต้องชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูอาจเลือกวิธีชำระหนี้ได้ทั้งโดยการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูล่วงหน้า หรือให้ผู้มีสิทธิได้ค่าอุปการะเลี้ยงดูรับการอุปการะเลี้ยงดูในบ้านของตน"

ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา ๒๑๐ กู (๑๐)

(๑๕) ประมวลกฎหมายแพ่งฟิลิปปินส์ มาตรา ๒๔๔ "บุคคลผู้หนึ่งต้องให้การอุปการะเลี้ยงดู อาจชำระหนี้โดยการชำระเงินตาม เวลาที่กำหนดหรือให้ผู้มีสิทธิได้รับการอุปการะเลี้ยงดูได้รับการอุปการะเลี้ยงดูภายในบ้านของเขา การเปลี่ยนแปลงการอุปการะเลี้ยงดูย้อนหลังไม่อาจใช้ได้ ถ้าหากเป็นกรณีที่มีอุปสรรคทางศีลธรรมหรือกฎหมาย"

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๙๗ กู (๑๑)

ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมาตรา ๑๖๑๒ วรรค ๑ บรรทัดที่ ๒ "บุคคลผู้ซึ่งผูกพันจะต้องอุปการะเลี้ยงดู อาจขอต่อศาลอนุญาตให้มีการอุปการะเลี้ยงดูในวิธีอื่น ๆ ถ้าเหตุผลพิเศษได้ถูกพิจารณา

เมื่อบิดามารดาต้องให้การอุปการะเลี้ยงดู เด็กที่ยังไม่มีการสมรส เขาอาจจะเลือกแบบและกำหนดระยะเวลาที่ให้การอุปการะเลี้ยงดู สำหรับเหตุผลพิเศษ ศาลผู้ปกครองอาจเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาเมื่อเด็กร้องขอ ถ้าเด็กเป็นผู้เยาว์และบิดามารดาผู้ซึ่งไม่ต้องรับผิดชอบสำหรับหนี้คือเด็ก ศาลอาจตัดสินให้เฉพาะกรณีที่เด็กอยู่ภายในบ้านของเขา"

ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา ๒๑๐ กู (๑๐)

๖ . ๑.๓ สิทธิในอันที่จะได้รับมรดก

บุตรชอบด้วยกฎหมายและเด็กที่ถูกทำให้เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของทุกประเทศมีสิทธิรับมรดกในฐานะผู้สืบสันดานของบิดามารดาในอัตราส่วนที่เท่ากัน (๑๖)

(๑๖) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๓๓ กู (๑) มาตรา ๑๖๓๔ (๒) ผู้สืบสันดานในชั้นเดียวกันได้รับส่วนแบ่งเท่ากัน ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา ๑๙๒๖ วรรค ๑ "ทายาทโดยกฎหมายชั้นที่ ๑ คือผู้สืบสันดานของบุพการี"

วรรคท้าย "เด็กจะได้รับมรดกในอัตราส่วนที่เท่ากัน"

ประมวลกฎหมายแพ่งฟิลิปปินส์ มาตรา ๒๖๔ (๓) ได้รับทรัพย์สินซึ่งเป็นทรัพย์สินของบิดาและมีสิทธิรับมรดกซึ่งรับรองโดยกฎหมาย"

ประมวลกฎหมายแพ่งจีน มาตรา ๑๑๓๘ "ทายาทของกองมรดกนอกจากภริยามีดังนี้

๑. ผู้สืบสันดานโดยตรงในสายเลือด

มาตรา ๑๑๓๙ "ระหว่างบุคคลในลำดับแรกตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ก่อน บุคคลผู้ซึ่งอยู่ในลำดับที่ไกลที่สุดเป็นทายาทก่อน"

มาตรา ๑๑๔๑ "กรณีที่ทายาทหลายคนในลำดับเดียวกัน จะได้รับส่วนแบ่งที่เท่ากัน เว้นแต่จะถูกบัญญัติไว้ในกฎหมาย"

ประมวลกฎหมายแพ่งสวิส มาตรา ๔๕๑ "ทายาทถัดจากบุคคลที่ตายไปแล้วคือผู้สืบสันดานของเขา"

ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น มาตรา ๘๘๑ "ผู้สืบสันดานโดยตรงของบุคคล เป็นผู้รับมรดกตามอนุมาตราต่อไปนี้ (๑) ระหว่างบุคคลผู้เป็นญาติต่างชั้นกัน ผู้ซึ่งอยู่ในลำดับที่ไกลที่สุดจะได้รับก่อน"

๖.๒ สิทธิของบุตรที่ถูกรับรอง

๖.๒.๑ สิทธิในการใช้นามสกุลของบิดามารดาผู้รับรอง

(๑) ประเทศที่บัญญัติกฎหมายให้บุตรชนิคนั้นมีสิทธิใช้นามสกุลของบิดามารดาผู้รับรองได้ ได้แก่ ฟิลิปปินส์ สวิส (๑๗)

(๑๖)

ประมวลกฎหมายแพ่งเกาหลี มาตรา ๔๘๐ "สมาชิกของครอบครัวมีสิทธิรับมรดกของหัวหน้าครอบครัว"

Palaniol p.546.

ประมวลกฎหมายแพ่งอิตาลี มาตรา ๕๖๖ "บุตรชอบด้วยกฎหมายได้รับมรดกของบิดาและมารดาในอัตราส่วนที่เท่ากัน"

มาตรา ๕๖๗ "เด็กที่ถูกทำให้เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายและบุตรบุญธรรมมีสิทธิได้รับมรดกเช่นเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมาย"

ประมวลกฎหมายแพ่งฟิลิปปินส์ มาตรา ๒๘๒ "เด็กที่ถูกรับรองมีสิทธิ

(๑) ใช้นามสกุลของบิดามารดาผู้รับรอง"

ประมวลกฎหมายแพ่งสวิส มาตรา ๓๒๕ "กรณีที่เด็กถูกรับรองโดยความสมัครใจของบิดาหรือแสดงความเป็นบิดา ซึ่งทำให้เด็กได้สถานะตามบิดา เด็กได้รับนามสกุลของบิดาและสิทธิในการเป็นผลเมืองตามบิดา เช่นเดียวกับข้างมารดา..."

(๑๗) ประมวลกฎหมายแพ่งฟิลิปปินส์มาตรา ๒๘๒ เด็กที่ถูกรับรองมีสิทธิ

(๑) ใช้นามสกุลของบิดามารดาผู้รับรอง"

ประมวลกฎหมายแพ่งสวิสมาตรา ๓๒๕ "กรณีที่เด็กถูกรับรองโดยความสมัครใจของบิดาหรือแสดงความเป็นบิดาซึ่งทำให้เด็กได้สถานะตามบิดา เด็กได้รับนามสกุลของบิดา และสิทธิในการเป็นผลเมืองตามบิดา เช่นเดียวกับข้างมารดา..."

๒. ประเทศที่บัญญัติกฎหมายให้บุตรชด้นนี้ใช้นามสกุลของมารดา ได้แก่ ญี่ปุ่น เยอรมัน ฝรั่งเศส ไทย (๑๘)

๖.๒.๒ สิทธิในการได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดู

ทุกประเทศกำหนดให้บุตรชด้นนี้ได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูจากบิดามารดา ผู้รับรองเสมอ (๑๙) ยกเว้นฝรั่งเศส ไทย ที่ให้บุตรชด้นนี้เฉพาะมรดกรายละเอียดยใน เรื่อง เงื่อนไขจำนวนเวลาในการอุปการะเลี้ยงดูเป็นไปตามหัวข้อ

๖.๑

(๑๘) ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่นมาตรา ๙๕๐(๒) "บุตรไม่ชอบด้วยกฎหมายถือสิทธิใช้นามสกุลของมารดา"

ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา ๑๑๑๑ "บุตรไม่ชอบด้วยกฎหมายถือสิทธิใช้นามสกุลของมารดาซึ่งใช้อยู่ขณะคลอด"

Dalloz, *Loccit.*, p.881.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๒๖/๒๕๔๒, ๘๔๖/๒๕๔๓ ฯลฯ ให้สิทธิแก่บุตรชด้นนี้เฉพาะมรดกเท่านั้น

(๑๙) ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น ๘๗๗ กู (๒)

ประมวลกฎหมายแพ่งอิตาลี มาตรา ๔๓๕ "บิดามีหน้าที่จะต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรตามธรรมชาติ หนี้ของบิดาดังกล่าวมีจำนวนน้อยกว่าที่มิต่อบุตรชอบด้วยกฎหมาย"

ประมวลกฎหมายแพ่งสวิส มาตรา ๓๒๕ วรรค ๒ "บิดามีหนี้ต่อบุตรดังกล่าว เช่น เดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมาย"

ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา ๑๖๐๘ "บิดาของบุตรไม่ชอบด้วยกฎหมายมีหนี้ในอันที่จะอุปการะเลี้ยงดูเด็กตามฐานะของมารดาจนอายุครบ ๑๖ ปี

ปัญหาเรื่องสิทธิในคำอุปการะเลี้ยงดูในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีผู้เห็น (๒๐) แย้งกับคำพิพากษาศาลฎีกาตั้งกล่าวว่า

"บทบัญญัติในหมวดนี้ ผู้ร่าง ป.พ.พ. ได้ใช้คำว่า "บุตร" และ "บุตรชอบด้วยกฎหมาย" ด้วยความระมัดระวัง ถ้อยคำทั้งในภาษาไทย และภาษาอังกฤษมีข้อความตรงกัน (๔) ในมาตรา ๑๕๓๓ ใช้คำว่า "บุตรชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิใช้นามสกุลและรับมรดกได้" ดังนั้น บุตรตามธรรมชาติ (ซึ่งยังมีได้ทำให้เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย) จึงไม่มีสิทธิใช้นามสกุลและสิทธิในการรับมรดก แต่ในมาตราอื่น ผู้ร่าง ป.พ.พ. ใช้คำว่า "บุตร" เฉย ๆ ดังนั้นบุตรตามธรรมชาติ (รวมทั้งบุตรชอบด้วยกฎหมาย) จึงมีสิทธิ หน้าที่และความสัมพันธ์กับบิดามารดา (ตามธรรมชาติ) ได้

(๑๗)

คำอุปการะเลี้ยงดูรวมถึงสิ่งที่จำเป็นแก่ชีวิตรวมถึงค่าเล่าเรียน และค่าฝึกเตรียมตัวทำงาน

ถ้าเด็กอายุครบ ๑๖ ปี และทุพพลภาพ หรือเป็นโรคเส้นประสาท ไม่สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ บิดาต้องให้คำอุปการะเลี้ยงดูตลอดเวลา ให้น้ำมาตรา ๑๖๐๓ วรรค ๑ มาใช้โดยอนุโลม

ประมวลกฎหมายฟิลิปปินส์ มาตรา ๒๘๒ (๒) ได้รับความอุปการะเลี้ยงดู จากบิดาผู้รับรองตามมาตรา ๒๘๑

มาตรา ๒๘๑ "บุคคลข้างล่างนี้หมั่นต้องอุปการะเลี้ยงดูกันตามจำนวน ที่กล่าวไว้ในมาตราก่อน ๆ (๓) บิดามารดาและบุตรที่ถูกรับรองว่าเป็น บุตรตามธรรมชาติ บุตรชอบด้วยกฎหมายหรือบุตรไม่ชอบด้วยกฎหมายของ ฝ่ายหลัง"

(๒๐) อมร จันทรสมบูรณ์ คำบรรยายเรื่องความเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย และความเป็นบุตรไม่ชอบด้วยกฎหมาย, หน้า ๘

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๒๖/๒๕๕๒ ฯลฯ

การมีความเห็นไปในทำนองดังกล่าว ก็จะกลับกันอย่างตรงกันข้าม กับแนวคำพิพากษาศาลฎีกาซึ่งวางไว้ว่า^(๑) บุตรนอกสมรสที่บิดารับรองแล้ว (ตามมาตรา ๑๖๒๗) ไม่มีสิทธิอย่างอื่นนอกจากสิทธิในการรับมรดกเพราะกฎหมายถือว่าเป็นผู้สืบสันดาน และขัดกับหลักที่ยอมรับกันตลอดมาซึ่งแต่มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๕๗/๒๕๔๔^(๒) ที่ว่าบุตรที่บิดาจำต้องอุปการะเลี้ยงดู ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๓๖ หมายถึงบุตรชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น ผลของความเข้าใจตามแนวที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะกลายเป็นว่า "นอกจากสิทธิในการใช้นามสกุลและสิทธิในการรับมรดกแล้ว" บุตรตามธรรมชาติย่อมมีสิทธิเหมือนกับบุตรชอบด้วยกฎหมายทุกอย่าง และคำว่า "บุตร" และ "บิดามารดา" ใน ป.พ.พ. บรรพ ๕ ย่อมหมายถึง "บุตรตามธรรมชาติ" และ "บิดามารดาตามธรรมชาติ" เท่า ๆ กับ "บุตรชอบด้วยกฎหมาย" และ "บิดามารดาที่จดทะเบียนสมรสกัน"

ในขั้นต้นขอให้สังเกตนวของบทบัญญัติ ลักษณะ ๒ (บิดามารดากับบุตร) หมวด ๑ (บิดามารดา) ผู้ร่าง ป.พ.พ. ได้วางหลักไว้ตั้งแต่มาตรา ๑๕๐๔ จนถึงมาตรา ๑๕๒๔ ว่าบุตรที่เกิดจากชายหญิงที่มีการสมรสโดยถูกต้องย่อมเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ต่อจากนั้นผู้ร่าง ป.พ.พ. ได้บัญญัติถึง การทำให้เด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย (legitimation) ตั้งแต่มาตรา ๑๕๒๕ จนถึงมาตรา ๑๕๓๒ กล่าวคือ มาตรา ๑๕๒๕ และมาตรา ๑๕๓๒ บัญญัติกรณีที่ให้ถือว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย และมาตรา ๑๕๒๖ บัญญัติทำให้เด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ด้วยวิธีอื่น อีก ๓ ประการ คือ บิดามารดาสมรสกันบิดาจจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตร และศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร

รวมความได้ว่า ในหมวด , (บิดามารดา) กล่าวถึงบุตรชอบด้วยกฎหมาย และบุตรตามธรรมชาติที่ถูกทำให้เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย

(๒๐) อมร จันทรสมบูรณ์ เรื่องเดิม, หน้า ๑๓-๑๔

ต่อมาในหมวด ๒ (สิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร) ผู้ร่าง ป.พ.พ. ได้บัญญัติหลักขึ้นต้นไว้ในมาตรา ๑๕๓๓ ว่า "บุตรชอบด้วยกฎหมาย มีสิทธิใช้นามสกุลและรับมรดกได้" มาตรานี้เป็นมาตราสำคัญ เป็นมาตราแยก สิทธิของบุตรชอบด้วยกฎหมายออกจากสิทธิของบุตร (ตามธรรมชาติ) กล่าวคือ นอกจากสิทธิใช้นามสกุลและสิทธิในการรับมรดกแล้วบุตร (ตามธรรมชาติ) ย่อมมีสิทธิเหมือนกับบุตรชอบด้วยกฎหมายทุกประการ

ถัดจากมาตรา ๑๕๓๔ ผู้ร่าง ป.พ.พ. ได้ใช้คำว่า "บุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย" อีกครั้งหนึ่ง โดยมาตรา ๑๕๓๓ (๕) บัญญัติว่า "อำนาจปกครอง อยู่แก่มารดาในกรณีเมื่อ ... (๕) บุตรเกิดนอกสมรส และบิดามีใจจดหะเบียน ว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย" บัญชีนี้มีอยู่ว่า เพราะเหตุใดมาตรา ๑๕๓๔ (๕) จึงต้องเขียนความเช่นนั้น

หาก "บิดา (ตามธรรมชาติ)" ของบุตร มิได้ถือว่าเป็น "บิดา" ตาม ความหมายทั่ว ๆ ไปที่ใช้อยู่ในหมวดนี้แล้ว มาตรา ๑๕๓๔ (๕) ก็ไม่จำเป็นต้องเขียนไว้ เพราะกรณีนี้จะเป็นกรณีที่ไม่มี "บิดา" การที่มาตรา ๑๕๓๔ ได้ กำหนดเหตุตาม (๕) นี้ไว้ แสดงให้เห็นว่าบุตรยอมมีบิดาเสมอและเข้าใจได้ว่า "บุตร (ตามธรรมชาติ) อาจเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูจากบิดา (ตามธรรมชาติ)" ได้ตามบทบัญญัติในหมวดนี้ แต่อำนาจปกครองจะอยู่แก่มารดาถ้าบิดา (ตาม ธรรมชาติ) นั้นมิได้จดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตร การแปลความบทบัญญัติใน หมวด ๒ เช่นนี้ ตรงกับหลักสากลทั้งในเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูและทั้งใน ด้านอำนาจปกครองซึ่งจะตกอยู่กับมารดา

ความสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิงหรือระหว่างสามีกับภรรยา เป็นเรื่องที่ไม่แน่นอน ชายและหญิงอาจจะอยู่กินด้วยกันและอาจจะเลิกร่างจากกันเมื่อใดก็ได้ กฎหมายจึงได้กำหนดให้มีแบบพิธีของการสมรสและแบบพิธีของการหย่าเมื่อชายหญิงสมรสกัน ชายหญิงนั้นจึงจะได้ชื่อว่าเป็น "สามีและภรรยา" ดังนั้น "สามีและภรรยา" จึงหมายถึงสามีและภรรยาที่ชอบด้วยกฎหมายเสมอไป ป.พ.พ. นิยามหรือถ้อยคำในกฎหมายของต่างประเทศก็ดี จึงไม่มีคำว่า "สามีที่ชอบด้วยกฎหมาย (legitimate husband) หรือ "ภรรยาที่ชอบด้วยกฎหมาย (legitimate wife)"

แต่ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้น เป็นข้อเท็จจริงตามธรรมชาติ ไม่ว่ากฎหมายจะรับรองหรือไม่ บิดาก็ต้องเป็นบิดา มารดาก็ต้องเป็นมารดา บุตรก็ต้องเป็นบุตรด้วยเหตุนี้ เมื่อกฎหมายประสงค์จะให้เด็กที่เกิดจากการสมรสมีสิทธิพิเศษนอกเหนือไปจากบุตร (ตามธรรมชาติ) กฎหมายจึงได้ทำให้เด็กนั้นเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย (legitimate children) คำว่า "บุตร" (หรือในบางประเทศเพื่อความชัดเจน อาจบัญญัติแยกฐานะของ "บุตรตามธรรมชาติ" (enfants naturels) หรือบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (illegitimate children) ไว้เป็นอีกส่วนหนึ่งต่างหาก) กับคำว่า "บุตรชอบด้วยกฎหมาย" เป็นคำที่ควบคู่กับคำว่า "บุตร" เฉย ๆ จึงไม่ควรจะเข้าใจว่าหมายถึงบุตรชอบด้วยกฎหมาย (คือเด็กที่เกิดจากชายหญิงที่ทำการสมรส) เท่านั้น

ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับความเห็นนี้ แต่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ปัจจุบันไม่บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการรับรองเด็กให้บุตรตามธรรมชาติหรือการขอให้ศาลแสดงความเป็นบิดาเลย นอกจากเป็นไปตามคำพิพากษาศาลฎีกา ๘๒๖/๒๔๙๒ ฯลฯ ซึ่งการแปลกฎหมายตามคำพิพากษาศาลฎีกานี้ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยดังที่ได้อธิบายมาแล้ว

๖.๒.๓ สิทธิในการรับมรดก

กฎหมายบางประเทศได้แก่ ไทย ฝรั่งเศส สวิตส ฟิลิปินส์ อิตาลี ให้เด็กที่ถูกรับรองว่าเป็นบุตรตาม ธรรมเนียมชาติรับมรดกของบิดามารดาผู้รับรองไว้ แต่บางประเทศบุตรชนิดนี้ได้รับเฉพาะค่าอุปการะเลี้ยงดู ได้แก่ เยอรมัน (๒๑)

(๒๑) คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๒๖/๒๔๘๒ ฯลฯ

ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา ๑๕๖ "กฎหมายให้สิทธิแก่เด็กที่เกิดจากบิดาหรือมารดาที่เสียชีวิตในกรณีที่เด็กนั้นได้ถูกรับรองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

เด็กที่เกิดนอกสมรสที่ถูกรับรองแล้วจะได้รับมรดกจากบิดาหรือมารดาที่เสียชีวิตในฐานะทายาทโดยธรรม

ประมวลกฎหมายแพ่งสวิตส มาตรา ๔๖๑ "ในข้างบิดามารดาไม่ชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิรับมรดก ถ้าบุตรไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นถูกรับรองแล้วหรือถูกแสดงความเป็นบิดาแล้ว"

ประมวลกฎหมายแพ่งฟิลิปินส์ มาตรา ๒๘๒ "บุตรที่ถูกรับรองว่าเป็นบุตรตาม ธรรมเนียมชาติมีสิทธิ (๓) ได้รับมรดกตามส่วนที่กำหนดในประมวลกฎหมายนี้"

ประมวลกฎหมายแพ่งอิตาลี มาตรา ๕๑๓ "บทบัญญัติเกี่ยวกับการรับมรดกโดยบุตรตามธรรมเนียมชาติ ใช้กับเด็กที่ถูกรับรองว่าเป็นบุตรตามธรรมเนียมชาติหรือบุตรที่แสดงความเป็นบิดาตามมาตรา ๕๘๐"

๖.๒.๓.๑ ส่วนในมรดกสำหรับบุตรที่ถูกรับรอง มีหลายประเทศ เช่น ฟิลิปปินส์ อิตาลี ฝรั่งเศส สวิต (๒๒) ให้เด็กที่ถูกรับรองว่าเป็นบุตรตาม ธรรมชาติได้รับส่วนแบ่งน้อยกว่าบุตรชอบด้วยกฎหมาย สำหรับไทยตามคำ พิพากษาศาลฎีกา ๘๒๖/๒๕๕๒ ฯลฯ ให้ได้รับเท่ากับบุตรชอบด้วยกฎหมาย

(๒๒) ประมวลกฎหมายแพ่งฟิลิปปินส์ มาตรา ๒๘๒(๓) ได้รับมรดก ตามสัดส่วนที่บัญญัติไว้ในกฎหมายนี้

ประมวลกฎหมายแพ่งสวิสมาตรา ๔๖๑ "ในกรณีที่ไม่มีบุตรชอบด้วยกฎหมาย เป็นผู้รับมรดกร่วมอยู่ด้วย ส่วนของบุตรไม่ชอบด้วยกฎหมายจะลดลง เป็นครึ่ง หนึ่งของบุตรชอบด้วยกฎหมายหรือบิดามารดาของเขา

ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส ๑๕๘ วรรค ๒ " ถ้าบิดาหรือมารดา นั้นมีผู้สืบสายโลหิตที่ชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว สิทธิของเด็กที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จะ เป็นกึ่งหนึ่งของส่วนแบ่งของทายาทซึ่งควรจะได้รับถ้าเป็นทายาทโดยธรรม

มาตรา ๑๕๔ "บุตรนอกสมรสมีสิทธิ ๓ ใน ๔ ในกรณีที่บิดาหรือมารดา นั้นไม่มีบุตรชอบด้วยกฎหมาย..."

มาตรา ๑๖๐ "บุตรนอกสมรสจะได้รับมรดกทั้งหมดกรณีบิดามารดา ไม่มีผู้รับได้อีกเลย"

ประมวลกฎหมายอิตาลี มาตรา ๕๑๒ "บุตรตามธรรมชาติถ้ารับมรดก รวมบุตรชอบด้วยกฎหมาย จะได้รับกึ่งหนึ่งของส่วนที่บุตรชอบด้วยกฎหมายได้ รับ แต่ส่วนที่บุตรชอบด้วยกฎหมายได้รับจะต้องไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ ของ มรดกทั้งหมด"

มาตรา ๕๑๖ "ถ้าไม่มีบุตรชอบด้วยกฎหมาย บุพการีคู่สมรสของเจ้า มรดก บุตรตามธรรมชาติจะได้รับมรดกทั้งหมด"

๖.๓ เด็กที่ถูกแสดงความเป็นบิดา

เด็กที่ถูกแสดงความเป็นบิดาสำหรับบางประเทศ เช่น ฟิลิปปินส์ อิตาลี เยอรมัน สวิส มีสิทธิต่าง ๆ เหมือนเด็กที่ถูกรับรองว่าเป็นบุตรตามธรรมชาติทุกประการ (๒๓)

๖.๔ เด็กที่ไม่อาจรับรองว่าเป็นบุตรตามธรรมชาติหรือไม่อาจแสดงความเป็นบิดาได้ ไม่ว่าตามกฎหมายของประเทศใด บุตรชนิดนี้ไม่มีสิทธิหน้าต่อบิดามารดาเลย

(๒๓) ประมวลกฎหมายแห่งฟิลิปปินส์ มาตรา ๒๘๑ "บุตรไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งนอกจากบุตรตามธรรมชาติ ตามมาตรา ๒๖๔ และบุตรตามธรรมชาติอื่น ๆ โดยผลของกฎหมาย มีสิทธิได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูและรับมรดกตามประมวลกฎหมายนี้"

ประมวลกฎหมายแห่งอิตาลี มาตรา ๕๓๑ ดู (๒๑)

O.M. Stone op.cit; pp. 519-523

ประมวลกฎหมายแห่งสวิส มาตรา ๔๖๑ ดู (๒๑)